

Teatergruppen Tibbe

25 år

Det började som så ofta av en tillfällighet. Ulla och Nils Frick från Billinge kom cyklande förbi Stora Tibbaröd en vacker sommardag. Utanför gården står ägarna Birgitta och Eric Lilius. Man pratar om väder och vind och efter en kopp kaffe på gårdsplanen kommer frågan på tal. I denna fantastiska miljö borde man spela något krönikespel om bygdens historia. Sagt och gjort. Man beslutar att finkamma trakten på amatörskådespelare och entusiaster som vill vara med. Och man lyckas på kort tid få ihop ett tjugotal intresserade som samlas för att bolla idéer. Och efter några möten kommer man fram till att i ett krönikespel spegla Stora Tibbaröd genom 1000 år. Han som kom och bröt marken döpte man till Tibbe, vilket senare också blev gruppens namn.

En del kläder fick man hyra, men de flesta som aktörerna hade på sig hade man sytt själva eller rotat fram i gömmorna hemma och hos äldre släktingar. Sven Ekelund då nyligen inflyttad från Malmö med en skådespelarerfarenhet stod för regin. En inte allt för lätt uppgift minsann.

”Det är inte precis var dag ett pinfärskt krönikespel uppförs på en gårdsplan mitt på vischan i den skånska risbygden” skrev en tidning. Det började med att Tibbe och hans träl röjde ny mark och finner vatten. Med hustru Gunlög grundar han så Tibbaröd. Därefter på 1300-talet förflyttade vi oss till fru Görelsdatters kammare i riddarens hus.

Från 1500-talet fick vi se en skördefest med upptecknade danser från just Röstånga. På 1600-talet fick man höra snapphanar och hur Lars Persson dundrade från predikstolen i Röstånga kyrka om buskajönsar och kavelugnsmän. Århundradets bröllop på 1700-talet blev det när änkan Karna friköpte en soldat och höll bröllop på Tibbaröd och slutligen på 1800-talet ett husförhör, en vånda för många. Ethel Johannesdotter-Eliasson hittade i Landsarkivet gårdsfolkets prästbetyg som gav stoff till de olika karaktärerna.

Det var fullsatt på båda föreställningarna till sista bänkraden på den av lastpallar uppbyggda läktaren. Och de lokala nyblivna ”skådespelarna” gladdes åt beröm från publiken som tyckte att man fått uppleva en lokal historiektion för priset av 20 kr. Året efter spelade man även spelet på Trollenäs slott.

Revy-epoken

Skulle det bli någon fortsättning? Ja så långt hade man inte planerat. Men året därpå fick man en förfrågan om man på Rörelseidkarnas julslytning inte kunde spela något på det kaffekalas man brukade bjuda på Röstångagården. I all hast plockades fram, några gamla sketcher från revyer, kupletter och något eget material och kallade det för Cabaré Tomtebloss. Ja tomtebloss var de enda spotlights man kunde kosta på sig. Det

blev succe´ och man fick göra två nya föreställningar i januari året därpå. Detta blev starten för Tibbe-revyerna som skulle vara i 14 år. Under 40 och 50-talet hade det spelats lokal revy på Metropol och att det var en efterlängtd tradition som man tog upp skulle det snart visa sig.

Inför den andra revyn som fick namnet Tibbes Gästis skrev medlemmarna mycket lokalt material. ”Majken på macken” blev en hyllning till en lokal profil medan däremot en viss herr Franzén skärskådades lite mer elakt, vilket skulle bli ett stående inslag i näs-

Vinhandlaren Harry laddar om.

tan alla kommande revyer. Liksom gubbarna i Svalövs "Kriminalfullmäktige". "Rostanga am Odensee" blev en lokal tyrolerdänga. De tre föreställningarna såldes snabbt slut. Något som skulle bli ett permanent inslag var gratis kaffe och Jönssons fläta i pausen. Samt givetvis lotteri för att förstärka kassan. Bygdens företagare var inte svårbedda till att skänka priserna. Lokalpressen hade fått upp ögonen för revyerna och rubriker som: "Tibbegängets revy rena hälsokuren" sporrade till att fortsätta.

Året var 1992. Tibbegänget, som man nu allmänt kallades hade blivit varma i kläderna. Järnvägen Klippan-Röstånga hade invigts för 100 år sedan. Varför inte göra en berättelse om järnvägens lokala betydelse? Men var skulle man spela? Efter något letande fick man så hyra Liljenbergs Maskinhall i Billinge. Föreningens egna manusförfattare skrev de fyra scenbilderna, allt från det att rallarna kom till byn, invigningen av landshövdingen, ett bröllop samt olika lokala personligheter. Många sånger bl.a. från Baltiska utställningen och man engagerade även en mässings-

Finalen i Järnvägsspelet.

orkester som spelade tidstypiska melodier. Flera ungdomar från Billinge och Röstånga medverkade och en livs levande get som transporterades från Röstånga hade en liten men viktig roll. Repetitionstiden blev kort

och genrepet var nästan kaosartat, men den mästerlige Sven Ekelund som regisserade kunde efter premiären pusta ut. Allt flöt perfekt och applåderna smattrade i maskinhallen under de fyra föreställningarna lika högt som när Olle och Gerd som spätta kom inkörande i finalen på en gammal Harley Davidsson. De fyra föreställningarna blev slutsålda och publiken kunde i pausen även beskåda en utställning om järnvägens historia i Röstånga-Billinge.

Bland medlemmarna i Tibbe har alltid funnits duktiga hantverkare. Inför den kommande revyn snickrade man snabbt ihop en scen. Första året hade man spelat direkt på golvet. Man började hyra in strålkastare så att publiken skulle se bättre och skickliga sömmerskor sydde ihop den första ridån. Den tredje revyn fick namnet Himmavid och man utökade till fyra föreställningar. Aktuell händelse detta år var att Billinge-Röstånga pastorat delades och i sångnumret "Säg farväl till pastoratet" uppträdde man i kyrkokörens kåpor. "Dirty boys" och "Billinge Beautyshop" blev andra populära nummer, liksom när "Pavarotti" gled in i en eka på Odensjön. Och aktörerna gladdes åt tidningsklipp som "Helt otroligt, fantastiskt, de kan mäta sig med vilka proffs som helst", hördes i publiken som kämpade med glädjetårarna".

Ett orosmoln dök upp vid den här tiden. Röstångagården, ett gammalt kulturhus, som ägdes av den avsomnade scoutkåren NSF skulle säljas. Röstångasvingarna var tillsammans med Tibbe de enda fasta hyresgästerna och man beslöt att tillsammans försöka köpa fastigheten och bilda en Bygdegårdsförening. Efter kontakter med kommun och bank lyckades man sy ihop de 100.000 som behövdes. Nu följde en nödvändig upprustning med målning, tapetsering m.m. Bygdegårdsföreningen äger fortfarande fastigheten och under årens lopp har man kontinuerligt rustat upp fastigheten, som är flitigt uthyrd för fester och andra arrangemang och sommartid till lägerverksamhet.

Men revyandet fortsatte med mera lokalt material. BU hette nästa revy med viss anspelning på EU. Även om lokalpressen varit snälla och skrivit om revyerna innan premiä-

Cykel-Anders i full aktion.

ren tyckte man att en recension kunde dom gott kosta på sig. Sagt och gjort. Man tillverkade en egen "recension" dock utan lovord. Detta uppmärksammades av en av lokaltidningarna som på första sidan skrev om "en lokalrevy som recenserar sig själv". Vilken reklam!. Detta resulterade bara i att det andra lokalbladet kom till en föreställning och dagen efter blev det en HEL sida i tidningen (vilken revy har fått det?) och lovord som nog var mer än lovligt motiverat. Men vilken reklam för föreningen! Att göra parodi på den då uppmärksammade vinhandlaren i byn var inte lätt men det skulle bli en tacksam "figur" några revyer framöver.

Föreställningarna blev fler för varje år. "Livat på gåren" hade som titeln antyder ett lantbrukstema med äkta inspelat lokalt ko-muande" från Härsnäs. Här utspelade sig för enda gången i revysammanhang ett slagsmål på scen mellan "Jönsapågarna" från Röstånga och Billingebusarna. Den femte revyn blev logiskt döpt till "Tibbes 5:a" och året därpå 1996 "Pippi i ankdammen". En ny medlem och välkänd underhållare, John Isberg, anslöt sig till gruppen och han kom under kommande år att göra många oförglömliga nummer. En parodi på den aktuella Kristina från Duvemåla blev Kristina från Trollemåla som efter en tur i en eka möttes av Ingrid Nilsson i vit fotsida klänning med ficklampa som fackla föreställandes Frihetsgudinnan. Ett av många bejublade nummer med Ingrid Nilsson som primus motor. En

princip var att alla tjugotalet medlemmar skulle medverka, vilket kunde bli ett problem framförallt i båda akternas finalnummer.

Men nu uppstod ett problem. Sven Ekelund som under alla revyerna stått för både regi och musik på ett fantastiskt sätt, flyttade tillbaka till Malmö och tog med sig revyns primadonna Ingrid. Goda råd var dyra. Vad skulle man göra? Man kastade blickarna mot Svalöv och den berömda Fridhems folkhögskola och deras teaterlinje. Efter ett samtal med rektorn där fick man lov att komma och presentera sig och en av teaterlärarna kunde tänka sig att lyssna. Han hette Morgan Andersson och han lyssnade tveksamt på det man presenterade om sina revyer. Men tydligen var det intressant om även något annorlunda mot vad han dagligen sysslade med, för han antog utmaningen. Detta var ett stort lyckokast i teaterföreningens historia. Morgan lyfte medlemmarna och trollade fram sidor som man inte hade en aning om. Det skulle visa sig omedelbart i nästa revy, men även senare i mera seriösa uppsättningar som följde. Men det återstod att skaffa ny musik. Genom kontakter och släktskap lyckades man knyta till sig Fritiof Backe och hans svärfar Bruno Olsson. Ännu ett lyckokast! Dessa musikaliska

Scen ur Bock i Örtagård

och genomtrevliga pojkar svarar fortfarande för musiken i föreningen och har gjort många proffsiga arrangemang.

Första revyn för dessa nya medlemmar döptes till "Stjärnfall". Nu planerade man för åtta föreställningar och naturligtvis blev det fullsatt på samtliga. Man skojade om den blivande nationalparken i ett My Fair Lady-nummer men kanske många minns hyll-

Bombi Bitt och Eli förmanas av prästen.

ningsnumret för F5, som skulle läggas ner, med uniformer lånade från flyget och Georg i spetsen utklädd till Enoch Thulin. En kontrast till ett annat nummer i revyn "Kolema Angels". Vad man tack och lov inte visste var att på premiärkvällen fanns en reporter från HD:s kulturredaktion. Men när man fick läsa recensionen kunde man knappt tro sina ögon. "Tibbes revy bör K-märkas" Och sedan följde superlativen på varandra och slutade med: "Revygänget ska vara precis som det är just nu. Och de ska spela på Röstångagården med kaffe, bullar och lotteri i pausen. Det är populärt att K-märka tidstypiska café lokaler, bensinmackar m.m. Vore det inte tid att kulturminnesmärka en alldeles äkta och genuin lokalrevy?" Detta var givetvis fantastisk reklam och antalet föreställningar fick nu utökas till tio.

Att hitta tillräckligt lokalt stoff att skriva om började bli svårt. Samtidigt som pressen från publiken ökade att bli bättre och bättre. Man ansökte därför om medlemskap i LIS – Lokalrevyer i samverkan – och kunde köpa texter från andra lokalrevyer i Sverige. Även om man hade tillgång till duktiga sömmerskor så hann man inte med allt. Vid en klädesauktion hos Poppe på Fredrikstalsteatern köpte man in bl.a. stiliga s.k. revbensuniformer som Nisse själv agerat i. Och även från Nöjesteatern i Helsingborg inhandlade man rekvisita. T.ex en blå kavaj som självaste Berghagen haft i en av deras revyer.

Nästa års revy fick namnet Ångan uppe med sjömän på en hjulångare och nu medverkade tre skönsjungande och teatertogiga tjejer från Kågeröd och Röstånga för att fräscha upp sällskapet. Under åren

har flera lokala ungdomar fått medverka. Året därpå var det dags för 10-årsjubileum och Jubel i busken. För att få bättre stuns på flickorna i baletten engagerade man en danslärare från Saltito i Ljungbyhed. Hon insåg emellertid snabbt det omöjliga och resultatet blev några mindre avancerade snedsteg. Tre damer på besök i Ullared var ett av inslagen liksom Färingtoftas egen röda ros, hon var mjuk som rabbemos.

Vid Millenniet gjorde Tibbe-revyn en kommunturné. Fem föreställningar på fem platser under tio dagar blev ett kraftprov. Transporter av kulisser och kläder och annan rekvisita krävde god organisation. Men uppslutningen blev stor på alla platserna och man kunde åter sätta en fjäder i hatten.

Men trots turnén blev det revy på hemmaplan liksom de följande åren och antalet föreställningar var nu uppe i elva. Tuta och kör – Nu e de kul igen –Kärlek och panntoffler var namnet på följande års revyer. Men år 2003 års revy Lösgodis och Slottstek blev den 14:e och sista revyn. Och som sig bör

Revyn Kärlek och panntofflor laddar för premiären.

Finalen ur Piraten-upsättningen 2010

avslutade man andra akten i slottsmiljö hos greve Moltke – spelad av John Isberg – på Tralleholms slott.

Men under dessa år spelade teatergruppen inte bara revy. Framträdanden vid olika kommunala arrangemang, visafnarn, invigning av Söderåsen turishotell, Höstgille på Gästis, Byastämman på Gamlegård, Onsdagskul på Gästis, Bellmansspel i Stockamöllan m.m.

Odensjö-konserterna

I en artikel i tidskriften Röstångabygden år 1991 skrev journalisten och Röstångabon Elisabeth von Hofsten en artikel med rubriken "Pavarotti till Odensjön? "Denna naturliga amfiteater är som gjord för jättelika festspel med musik, sång, kanske dramatik, med framför allt magi! Ute på en flotte eller i båtar, en mild augustiafton, naturligtvis på en onsdag, det är ju Odens dag, med tända ljus, marschaller eller facklor runt om. Och stränderna fullpackade med folk. Ute på vattnet en föreställning med musik, varför inte ny-skriven sådan?"

När Svalövs kommun år 1994 fick i uppdrag att arrangera en Landsbygdskonferens med efterföljande underhållning av Susanne Alfvengren gick Röstånga Turist- & Hembygdsförening och Teatergruppen Tibbe ihop och den första Odensjö-konserterna på en flotte blev till. Tibbes lärde historiker Georg Welin skrev manuset till första akten. Näcken, troll och älvor, Blink och Börta och Huldran, Trollmor med barn spelades upp i olika scener tillsammans med skönsång av Elisabeth Assarsson till ackompanjemang av Bengt Wickström samt folkmusik av Harpolirarna.

I andra akten höll så Susanne Alfvengren sin konsert. En fantastisk kväll som skulle följas av många.

Under flera år fick nu Teatergruppen Tibbe tillfälle att i olika historiska spel utöva sin kreativitet och att ge konserterna skäl för namnet Kultur i Natur. Tack vare Georg Welins historiska kunskaper skrev han pjäser som Tibbarna kunde framföra i den fantastiska miljön som Odensjön utgör. Och inte minst tack vare en regissör som Morgan Andersson. Ett spel om Kalmarunionen (1397) följdes av "Bland vättar och troll", "Sjökonungen Gorm", "Tycho Brahe" och "Bäckhästen". När man efter några år lyckades engagera Robert Wells och Tito Beltran skapade Tibbes skickliga hantverkare en flodångare av flotten a la Mississippi (se omslaget). Det var en mäktig syn när båten med sitt vattenhjul sakta drogs fram över Odensjön och röken ringlade sig från skorstenen till tonerna av Alexander Ragtime Band. Hittills hade artisterna uppträtt utan förstärkare eftersom man saknade el till sjön och berättigad kritik för att man inte hörde hade framförts från publiken. När man så fick veta att herr Wells skulle ha med sig ett elpiano blev goda råd dyra. Men Tibbes egen tekniker löste problemet med två bilbatterier vilket fungerade till Robbans stora förvåning. Något år senare tog Tibbe initiativet till att dra fram el till flotten trots stora protester från medarrangören.

Ett annat historiskt spel som framfördes av teatergruppen var "När Egil Skallagrimsson vann guld" år 1998. Man kontaktade Fotevikens vikingaby och dess ledare Sven Rosborn och efter viss tvekan fraktade man upp ett enormt vikingaskepp från deras vikingaby. Det var inte med många centimeter tillgodo

man lyckades baxa ner skeppet på stigen till Odensjön. Men skeppet seglade fram över Odensjön med inhyrda vikingar och ett större sjöslag har aldrig senare ägt rum på flotten.

Vid invigningen av den nya Nationalparken samlades gästerna med kungen i spetsen för en måltid nere vid Odensjön. Teatergruppen Tibbe tillsammans med Elisabeth Assarsson fick ansvaret för underhållningen. Utklädda till Blink och Börta ledsagade tvenne Tibbar ner sällskapet och efter Elisabeths skönsång framförde teatergruppen ett spel med Bäckhästen, älvor och troll, kulning m.m. Något som uppskattades mycket och Naturvårdsverkets chef ansåg t o m att det var det bästa invigningsprogram han varit med om.

Under årens lopp har Birgitta och Eric Lilius skapat de mest fantastiska kulisser till Tibbes föreställningar. Men frågan är om inte kulissen till spelet om "Tycho Brahe" som man framförde på flotten år 1999 var höjdpunkten. En exakt kopia av hans boning på Hven "Stjärneborg" var fantastisk. En tju-sigare bakgrund har nog den kvällens artist Arja Saijonmaa aldrig haft. Efter denna kväll skrev en av tidningarna följande: "En stjärnartist som Arja Saijonmaa lyfter vilket arrangemang som helst mot skyarna. Kultur i Natur vid Odensjön är ändå något ännu mycket mer, där finns allt – rofylldhet, musik, lyrik, drama, omtanke, romantik, glädje. Att det lyckas så bra beror också på arrangörerna Röstånga Turist- & Hembygdsförening och Teatergruppen Tibbe. En eloge till dem. Allt kring Odensjökullen är frivilligt arbete, av kärlek till människan, bygden, naturen

och kulturen. Det vet folk."

Efter tio års samarbete hade man tillsammans skapat ett unikt arrangemang som gjort Röstånga känt och med ekonomisk trygghet kunde engagera de bästa artisterna i landet. Då beslutar Röstånga Turist- & Hembygdsförening att Teatergruppen Tibbe inte längre var önskvärd som medarrangör för konserterna och därmed utan bestämmande över program och ekonomi. Inför detta förnedrande besked beslutar Teatergruppen Tibbe att dra sig ur Odensjökonserterna.

Gästbud på Knutstorp

Spelet om Tycho Brahe – av Georg Welin – framförde teatergruppen även något år senare på gräsplanen framför Knutstorps borg i samband med att man firade att det var 400 år sedan denne bygdens store son dog. Med Svalövs turism som medarrangör och välvilligt bistånd av Henrik Wachtmeister planerade man arrangemanget. Till ackompanjemang av medeltidsmusik tågade publiken ner till spelplatsen framför borgen. Man kände verkligen historiens vingslag. Vid det efterföljande gästbudet i en av de gamla stallbyggnaderna serverades sedan mat och underhållning av eldslukare och Lundaspexare.

- o -

Det är en imponerande produktion som teatergruppen presenterat under de 25 åren. Men man fortsätter att producera kultur genom olika föreställningar. Nya förmågor har kommit till och glädjande att även flera ungdomar nu finns med. En ny regissör Theo Puktörne har sprutat in ny energi i det "gamla gänget". Föreställningar som Jordan runt på 80 minuter, Pensionat Satelliten och framförallt den senaste Piraten visar att det är en pigg 25-åring som Röstånga och Svalövs kommun skall vara stolta över.

Lennart Lundberg

Arja Saijonmaa med Stjärneborg